

Samenwerken aan waardegedreven beheer van de openbare ruimte

Gemeenten willen de inrichting en het beheer van de openbare ruimte graag integraal aanpakken, maar hun huidige werkwijze is nog sterk verkokerd. De kosten zijn bovendien leidend, al groeit het besef om ook de gebruikers- en belevingswaarde mee te wegen. Dat blijkt uit een onderzoek van Binnenlands Bestuur en Royal HaskoningDHV.

Waar beheer en onderhoud vroeger vooral een technisch en kostengedreven vraagstuk was, zijn ze door de op handen zijnde mobiliteit- en klimaattransitie meer een maatschappelijk vraagstuk geworden. Wat helder blijkt uit het onderzoek is dat er nog wat stappen te zetten zijn voordat decentrale overheden klaar zijn voor de gevolgen van deze transitie. De samenwerking tussen de afdelingen Beleid, Beheer & Onderhoud en Realisatie kenmerkt zich volgens een grote meerderheid van de respondenten nog steeds door de sturing op – eigen en gescheiden – budgetten en plannen. Integraliteit, samenwerking en betere informatieoverdracht is nodig om de gebruikers- en belevingswaarde een plek te geven in de vervangings- en renovatieopgave van infrastructuur blijkt uit het onderzoek.

OVER HET ONDERZOEK

Het onderzoek is uitgevoerd door Binnenlands Bestuur. 232 mensen vulden de enquête in. Daarvan was bijna 80% werkzaam bij een gemeente, het overige deel werkt bij een provincie, de Rijksoverheid of een waterschap. De meeste respondenten zijn actief op het gebied van bestuur en beleid, 20% werkt in het beheer of onderhoud, zo'n 10% werkt als projectmanager. Ongeveer 90% van respondenten ziet een grote tot zeer grote impact van maatschappelijke ontwikkelingen op de inrichting en het beheer van de openbare ruimte.

GEBRUIKS-EN BELEVINGSWAARDE BELANGRIJKER

Veel respondenten onderschrijven dat beheer en onderhoud van de openbare ruimte nu nog vooral wordt beschouwd als een kosten- en budgetgestuurde opgave. Door maatschappelijke druk verandert deze taakopvatting niettemin langzaam maar zeker. De impact van alle veranderingen in de openbare ruimte op de inwoners en bedrijven (gebruikers) wordt een belangrijker onderdeel van beheer en onderhoud. Door bij inrichting en beheer van de openbare de opgaven vanuit de mobiliteit- en energietransitie mee te nemen en daarbij te sturen op waarden als leefbaarheid, veiligheid en gezondheid, ontstaat een hoogwaardigere leefomgeving. Door daarbij ook nog nadrukkelijker deze opgaven te koppelen aan planning van beheer en onderhoud voorkom je bovendien onnodige overlast voor bedrijven en bewoners. Niet langer gaat de weg open voor de plaatsing van laadpalen voor elektrische voertuigen om een half jaar later de wijk van het gas af te halen om

nog weer later de weg als fietsstraat in te richten. Door slim te combineren zorgt integraal en waardegedreven beheer en onderhoud ook voor meer draagvlak bij bedrijven en bewoners.

WEINIG CONCREET BELEID

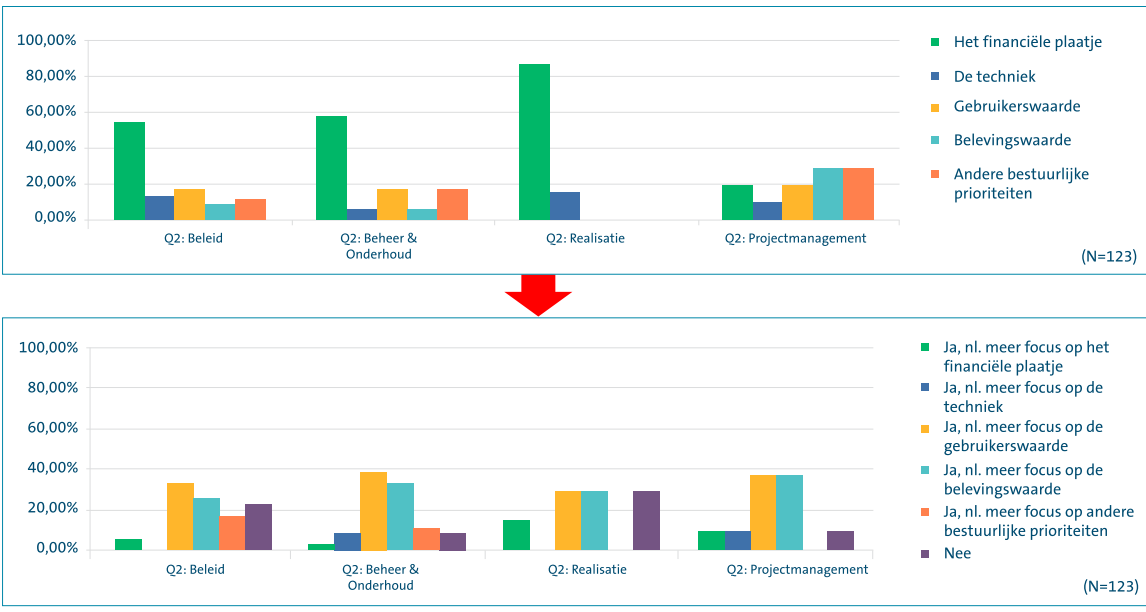
Het groeiend besef van de noodzaak om de zogeheten gebruiks- en belevingswaarde mee te nemen bij beheer en onderhoud vertaalt zich nog weinig in concreet gemeentelijk beleid. Het gros van de respondenten geeft aan zoekende te zijn hoe de afdelingen Beleid, Beheer & Onderhoud en Realisatie beter samenwerken. Hoe komt die bovenbeschreven toekomst dan wel dichterbij? Als oplossing wordt gesuggereerd dat de houding van medewerkers en management meer gericht moet zijn op samenwerken (zowel met elkaar als met externen). Daarbij moet het management het voortouw nemen door te zorgen voor een integrale aanpak, budgettering en planning. Kennis- en informatieoverdracht speelt hierbij een sleutelrol.

OOG VOOR KOSTEN ÉN MAATSCHAPPELIJKE IMPACT IN ALMERE

Samen met de afdeling Stadsruimte van de gemeente Almere maakt Royal HaskoningDHV een leidraad voor de inrichting van de openbare ruimte in Almere. De ambitie in Almere is dat de technisch beheeradviseurs aan de hand van de leidraad voor de openbare ruimte én de leidraad voor duurzame gebiedsontwikkeling de dialoog aangaan met collega's die zich bezighouden met de woningbouwambitie, klimaatadaptatie, energietransitie en mobiliteitstransitie: allemaal opgaven die impact hebben op de openbare ruimte. Dankzij slimme, kostenefficiënte combinaties en een optimale en integrale planning kan er waardevolle synergie ontstaan. Een beter zicht op en het waar mogelijk combineren van projecten in de openbare ruimte levert zowel financieel als maatschappelijk voordeel op: de straat ligt minder lang open, bewoners maken met meer plezier gebruik van de wijk en bewonersparticipatie wint aan kwaliteit en effectiviteit, omdat de dialoog op de goede momenten en over de goede onderwerpen gevoerd kan worden. Zo worden investeringskosten, onderhoudskosten en maatschappelijke impact met elkaar verbonden.

Huidige vs toekomstige invalshoek voor beslissingen rondom inrichting & beheer openbare ruimte en infra

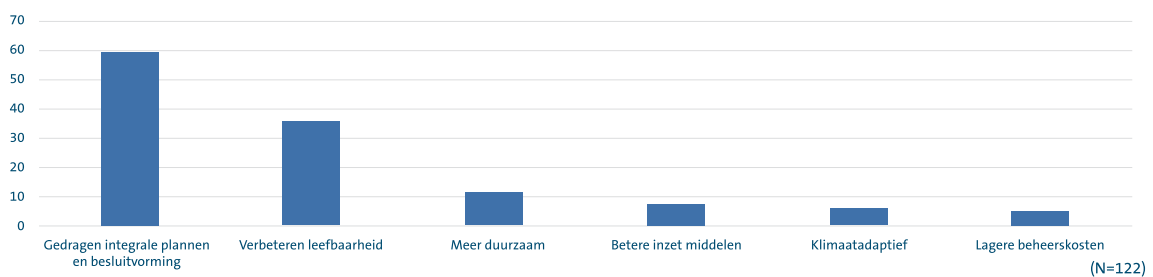
BETERE SAMENWERKING IS NOODZAKELIJK, MAAR NIET VOLDOENDE

Een meer waardegedreven inrichting & beheer van de openbare ruimte maakt de noodzaak om samen te werken groter stellen de respondenten: hoe beter relevante stakeholders met elkaar samenwerken, hoe beter de uiteindelijke plannen aansluiten bij de maatschappelijke wensen en behoeften. Dit vergroot de positieve impact van die plannen op de gebruiks- en belevingswaarde van de openbare ruimte. Beter samenwerken is daarmee een belangrijke voorwaarde voor een beter en meer gedragen resultaat, maar het is niet voldoende zo onderschrijven ook de respondenten in dit onderzoek. Goede samenwerking brengt het resultaat weliswaar dichterbij, maar het is geen doel op zich, het is een middel.

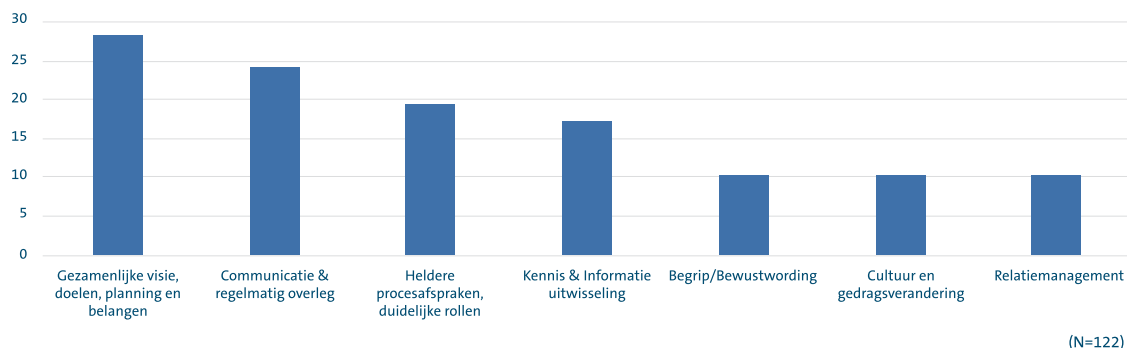
Het formuleren van het gezamenlijke doel is een cruciale onderlegger voor vruchtbare samenwerking. Maar die samenwerking komt niet van de grond als er geen heldere en transparante informatieoverdracht is tussen de samenwerkende partijen. Daarom is het essentieel om samen te werken aan een gedeelde visie en gedeelde doelen. Royal HaskoningDHV ziet drie fases op weg naar resultaat: de optimale inrichting en beheer van de openbare ruimte.

1. Het opstellen van een gezamenlijk doel
2. Inrichten van samenwerking op weg naar dit doel
3. De inzet van data en tools voor transparante informatieoverdracht op weg naar vruchtbare samenwerking en tastbaar resultaat.

Midden- tot lange termijn effect van meer samenwerking binnen de eigen organisatie en externe belanghebbenden op inrichting openbare ruimte en infrastructuur

Wat is er nodig om de samenwerking tussen uw organisatie en externe belanghebbenden meer geïntegreerd te laten verlopen

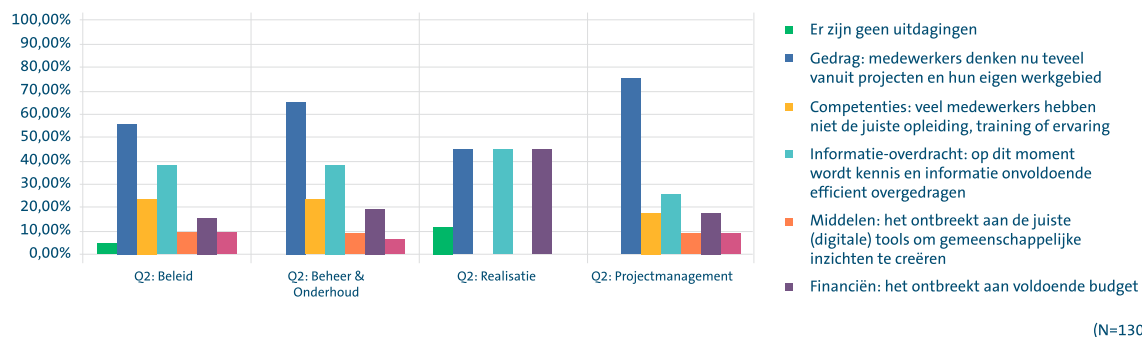

GEZAMENLIJK DOEL VEREIST BEGRIP

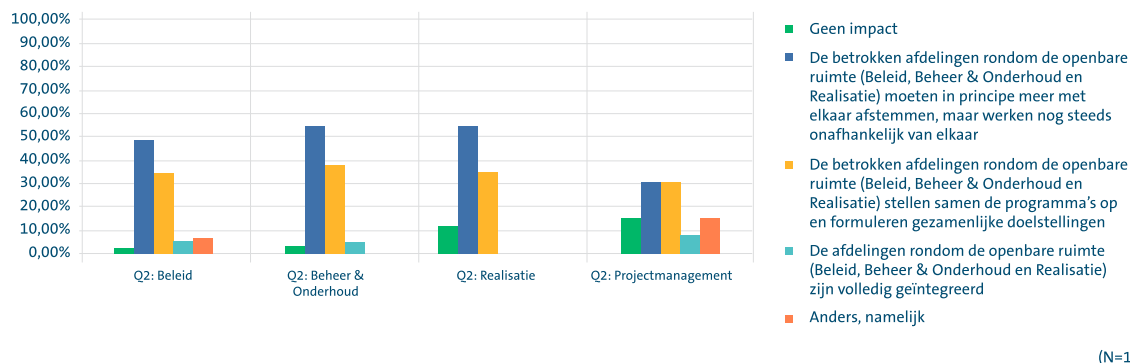
Alle werkgebieden geven in het onderzoek aan dat zij de verandering van houding en gedrag als belangrijkste voorwaarde zien voor verbetering van samenwerking binnen en buiten de eigen organisatie, gevolgd door Informatieoverdracht. 49% van de

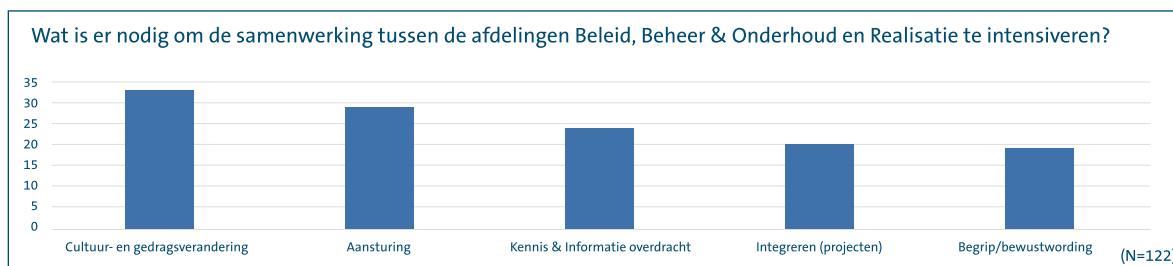
respondenten in het werkgebied Beleid en 55% in het werkgebied Beheer en Onderhoud geven aan dat ze meer zouden moeten afstemmen maar nu nog vooral onafhankelijk van elkaar werken. Het integreren van afdelingen wordt slechts enkele malen genoemd (6 keer).

Belangrijkste uitdagingen voor intensievere samenwerking Beleid, Beheer & Onderhoud en Realisatie

Impact op hoe eigen organisatie de publieke taak mbt inrichting & beheer openbare ruimte en infra vormgeeft

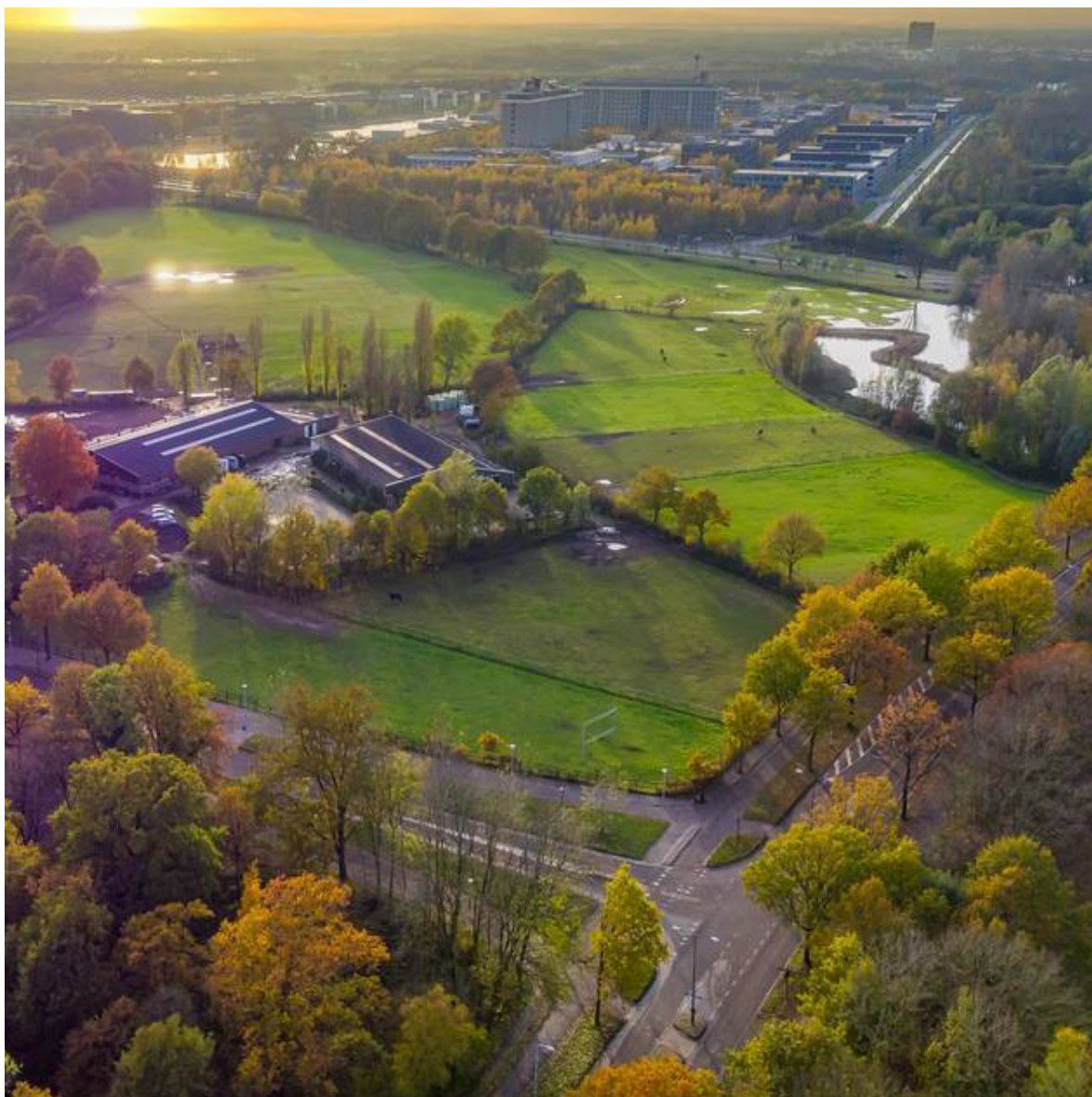
De respondenten benoemen de uitdagingen die zij zien als volgt:

- De bedrijfscultuur en de houding van medewerkers en management zou meer gericht moeten zijn op samenwerken (met elkaar maar ook met externen);
- Management moet het goede voorbeeld geven, zorgen voor de integrale aanpak en planning over afdelingen/groepen heen en het juiste gedrag stimuleren;
- Kennis & informatieoverdracht: transparant kennis binnen en buiten een project delen, heldere afspraken over rollen, processen en communicatie en best practices delen;
- Het tonen van begrip en luisteren naar anderen is noodzakelijk als eerste stap naar gedragsverandering en dat wordt door de respondenten herkend.

VERNIEUWING OPENBARE RUIMTE NIJMEGEN: LAGERE KOSTEN, MEER DRAAGVLAK

De gemeente Nijmegen wil onderhoud en rehabilitatie van de openbare ruimte beter in beeld hebben en afstemmen. Nu kan het gebeuren dat werkzaamheden aan wegen, verlichting, riolering, kabels en openbaar groen onvoldoende worden gecombineerd. Dat kost geld, maakt het proces nodeloos ingewikkeld en leidt tot onnodige overlast voor de omgeving. Royal HaskoningDHV ontwikkelt een software-oplossing die al deze opgaven aan de hand van data uit verschillende beheersystemen bij elkaar brengt. De tool verbindt niet alleen plannen, maar ook afdelingen en mensen, die enthousiast worden omdat ze hun eigen werk beter kunnen doen. De specialisten van de gemeente krijgen met de tool een gefundeerd beeld van de impact op de assets. Ook ontstaat een beter inzicht in de totale investeringskosten. Bewoners kunnen bovendien actief worden betrokken waardoor participatie aan kwaliteit en effectiviteit wint. Dat creëert draagvlak en dus vertrouwen. De werkwijze levert zo dynamische scenario's die een gedragen, kostenefficiënte integrale programmering voor werkzaamheden in de openbare ruimte mogelijk maken.

INRICHTINGSPLAN VOOR TOEKOMSTBESTENDIGE GENNEPER PARKEN IN EINDHOVEN

De Eindhovense gemeenteraad stelde in oktober 2021 unaniem het Inrichtingsplan Gennep Parken vast dat Royal HaskoningDHV opstelde. Het plan koppelt een ambitieuze visie voor dit bijzondere cultuurhistorische gebied aan een concreet uitvoeringsprogramma tot 2027. Het planproces liet zien hoe belangrijk stakeholdermanagement voor dit soort ruimtelijke ontwikkelingen is. In dit geval ging het om tientallen uiteenlopende stakeholders, van een dahliatuin tot een golfbaan en van een rijkschool tot een hockeyclub. In het plan is de maatschappelijke waarde leidend. Het voorziet in de monitoring van bezoekersstromen en de ecologische waarden in het gebied en borgt de toekomstbestendigheid en leefbaarheid als het gaat om onder meer biodiversiteit, verdelen van bezoekersdruk, waterveiligheid, droogtebestrijding, en de verkeers- en sociale veiligheid. Zo ontstaat uiteindelijk een klimaat adaptief, groen en vitaal landschap met draagvlak, waarvan de landschappelijke en cultuurhistorische waarde is versterkt.

WAARDE CREËREN MET DATA: EEN KANS VOOR OPEN DOEL

Een opvallende uitkomst van het onderzoek (zie grafiek op pagina 5) is dat veel van de respondenten data en digitale tools niet of nauwelijks noemen als onderdeel van het verbeteren van samenwerking. Ondanks de ervaren uitdaging op het gebied van kennis- en informatieoverdracht, zien ze geen rol voor (digitale) tools om die uitdaging te verminderen. In elk geval is het volgens de meeste reacties in het onderzoek niet de oplossing voor de verkoking of het werken in silo's waarbij Beheer & Onderhoud, Beleid en Realisatie onderling op afstand staan. Royal HaskoningDHV ziet het niet gebruiken van data en digitale tooling als een gemiste kans voor

open doel. Tools en data zijn de ijkpunten op de routekaart naar het gezamenlijke doel. Ze zorgen voor transparantie, een gezamenlijke taal en zijn een heel belangrijk hulpmiddel voor het voeren van het goede gesprek. Door in de samenwerking slim gebruik te maken van technologie, kunnen we de openbare ruimte juist toekomstbestendig inrichten en inspelen op de behoefte van de bewoners en gebruikers. Dit alles is overzichtelijk weer te geven in dashboards waardoor de stand van zaken helder en transparant is op elk moment. Je begrijpt elkaar beter door vooraf het format en een tool te kiezen voor het uitwisselen van informatie waar alle partijen wat aan hebben en tussentijds met data te monitoren of je op de goede weg bent.

LICHTGEWICHT 3D-GEPRINTE VOETGANGERSBRUG

Met meer dan 1000 bruggen in Rotterdam zoekt de gemeente Rotterdam voortdurend naar nieuwe mogelijkheden om de volgende generatie bruggen te ontwikkelen die duurzamer en circulair zijn met lagere kosten over de hele levenscyclus van aanleg tot sloop/hergebruik. De allereerste lichtgewicht 3D-geprinte voetgangersbrug van vezelversterkte kunststof (VVK) zal worden geplaatst in het Kralingse Bos - het groene hart van Rotterdam. Dit luidt de overgang in naar een duurzamer en circulair type bruggen die sterk, duurzaam en onderhoudsarm is. Royal HaskoningDHV, DSM en de gemeente Rotterdam werkten samen aan het ontwerp en de bouw van de loopbrug.

TOT SLOT

Gemeenten staan voor een aardverschuiving in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Niet alleen is er de materiële opgave van de verjonging- en vernieuwing van bestaande infrastructuur. Ook is er de veranderdruk van maatschappelijke opgaven als de Omgevingswet, klimaatadaptatie en de mobiliteitstransitie. Inwoners willen bovendien worden betrokken bij projecten in hun dagelijkse omgeving. Deze druk geeft nieuwe eisen aan de inrichting van de openbare ruimte, de omgang met beheer en onderhoud van infrastructuur en hoe beleid hierover tot stand komt. Niet langer is beheer en onderhoud alleen een kwestie van kosten en budget. Vroegtijdig samenspel tussen beleid, realisatie en beheer & onderhoud gericht op gebruiks- en belevingswaarde en toekomstbestendigheid speelt een cruciale rol. Dit stelt ons in staat om met de bestaande budgetten tot een hogere kwaliteit en tevredenheid van de omgeving te komen.

Uit onderzoek dat Binnenlands Bestuur samen met Royal HaskoningDHV uitvoerde blijkt dat gemeenten goed doordrongen zijn van de uitdaging en de kans die dit waardegedreven beheer en onderhoud oplevert. De respondenten onderschrijven dat een toekomstbestendige leefomgeving voor inwoners niet tot stand komt zonder een integrale kijk, gedeelde doelen en een vruchtbare samenwerking met interne en externe stakeholders. Wat ze nog onvoldoende onderkennen is dat data en tools cruciale hulpmiddelen zijn voor realisatie van maatschappelijke doelen en de verbetering van de samenwerking. De tools vormen de routekaart en de piketpaaltjes op weg naar waardegedreven besluitvorming en de toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte. Er geen gebruik van maken is een gemiste kans voor open doel.

HOE KAN ROYAL HASKONINGDHV HELPEN

Beginnen met integraal en waardegedreven beheer van de openbare ruimte kan morgen. Royal HaskoningDHV is beschikbaar voor begeleiding en ondersteuning in elke fase van elk project. Samen met uw stakeholders en uw organisatie ontwikkelen we de voorwaarden en uitgangspunten, tools en de integrale blik die nodig is om de beoogde maatschappelijke projectdoelen te realiseren. Zo ontstaat een openbare ruimte die flexibel en adaptief is, met gedeeld eigenaarschap, passend bij de vraag van vandaag en morgen. Neem vooral contact op met een van onze adviseurs voor de mogelijkheden.

Royal HaskoningDHV is al meer dan 140 jaar toonaangevend als ingenieursbureau, in advies en projectmanagement. We zijn wereldwijd koploper in innovatie en duurzame ontwikkeling. Onze 6.000 professionals werken met klanten, partners en kennisinstellingen aan slimme oplossingen voor toekomstbestendige steden, water, transport en industrie. Samen werken we aan projecten die klanten helpen hun bronnen efficiënter te benutten en die bijdragen aan een betere samenleving. Dat is onze drijfveer: enhancing society together.

[linkedin.com/company/royal-haskoningdhv](https://www.linkedin.com/company/royal-haskoningdhv)

[@RHDHV](https://twitter.com/RHDHV)

[facebook.com/royalhaskoningdhv](https://www.facebook.com/royalhaskoningdhv)

royalhaskoningdhv.com/adaptieve-infrastructuur

